

kalender

Het Kleine Gedicht

Historiek van 'Het Kleine Gedicht'

Jaren geleden was één van de hoofdactiviteiten van de toenmalige Oudervereniging voor de Moraal Antwerpen het organiseren van een voordrachtwedstrijd voor leerlingen zedenleer van klas 1 tot 6 in de basisschool. Deze voordrachtwedstrijd 'Willy Calewaert' had tot doel kinderen aan te moedigen creatief om te gaan met taal. Hoofdpromotors van deze wedstrijd waren onder andere Willy Calewaert, minister van Nationale Opvoeding in de jaren '70 en '80, en

Frank Zys, een steunpilaar van OVM en het Stedelijk Onderwijs Antwerpen. Spijtig genoeg deemsterde dit initiatief om allerlei redenen weg, maar dankzij de inzet van een groepje leerkrachten NCZ (actueel: VLAM) werd in 2011 een vernieuwde uitgave van deze voordrachtwedstrijd in het leven roepen, onder de naam 'Het Kleine Gedicht'. Het richt zich op klasgroep 3 en 4, maar het concept is zeker ook bruikbaar voor andere doelgroepen.

Kinderen enthousiast maken voor poëzie. Poëzie is voortdurend in beweging. Aan de hand van poëzie kunnen kinderen hun gevoelens uitdrukken en een mening leren vormen. Ze geven uitdrukking aan wat ze voelen/denken bij dingen die ze hebben ervaren of waarvan ze dromen. Met andere woorden: het verwoorden van ervaringen in de eigen belevingswereld. Bijzonder taalgebruik in gedichten wakkert de taalgevoeligheid aan.

Meekijkend door de ogen van een dichter ontdekken kinderen dat niet één mens de wereld om hem heen op dezelfde manier bekijkt. 'Het Kleine Gedicht' is dus geen voordracht van een bestaand gedicht maar een eigen creatie in de vorm van een poster. Het illustreren van het eigen gedicht draagt bij tot een grote voldoening voor de makers. Het brengt kinderen het besef bij van eigen creatief vermogen.

Elk thema dat in het leerplan niet-confessionele zedenleer (NCZ) staat, kan aan bod komen en de kans bieden tot reflectie en verwerking. Het moreel leren denken rond een thema dat komt uit het leerplan NCZ, geeft kinderen de kans om hier vrij rond te brainstormen en te verwerken in de poëzieposter. De ervaring door de jaren heen leert dat de gebruikte werkvorm blijft hangen bij de kinderen. Maar ook bij ouders en grootouders wordt buiten de lessen gepraat over de gekozen thema's. Deze interactie stimuleert tevens het bewustzijn bij de verschillende generaties van water in de wereld rondom hen gebeurt en zet kinderen aan tot denkprocessen en vaak tot handelen. Een vakjury beoordeelt ieder jaar de inzendingen, waarna een prijzuitreiking volgt.

Het resultaat van de editie 2019 en 2020 (Gedichtenkalender met leestips) kan je kan je hier vinden.

Think global - Act local

Welk thema?

De ervaring door de jaren heen leert dat de gebruikte werkvorm blijft hangen bij de kinderen. Maar ook bij ouders en grootouders wordt buiten de lessen gepraat over de gekozen thema's. Deze interactie stimuleert tevens het bewustzijn bij de verschillende generaties van water in de wereld rondom hen gebeurt en zet kinderen aan tot denkprocessen en vaak tot handelen. Een vakjury beoordeelt ieder jaar de inzendingen, waarna een prijzuitreiking volgt.

Het resultaat van de editie 2019 en 2020 (Gedichtenkalender met leestips) kan je kan je hier vinden.

januari

Een steen

1	16
2	17
3	18
4	19
5	20
6	21
7	22
8	23
9	24
10	25
11	26
12	27
13	28
14	29
15	30
	31

Ik ben een steen heel klein

Ik zou liever **groter** willen zijn

Ik zou liever **groter** willen zijn

Ze stappen elke dag op mijn kont

Ze stappen steeds dieper in de grond

Ik zak steeds vindt me in het bos

Een meisje vindt me in het bos

Ze laat me niet meer los

Ze maakt me proper onder de kraan

En weg was mijn traan

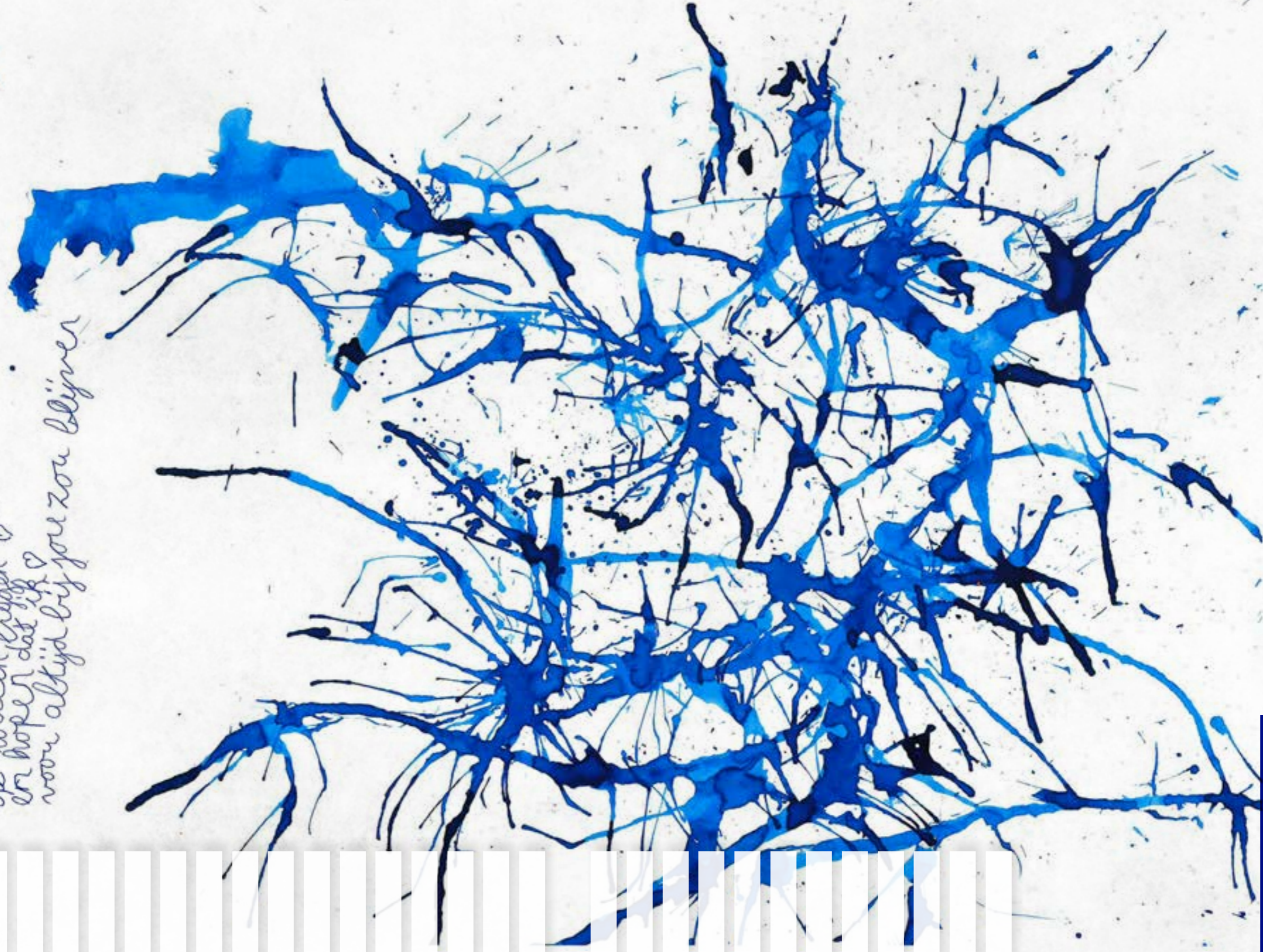
Ze maakt me mooi met verf en tekent bloemen

Ik zou haar wel kunnen zoenen

Ik heb nu een thuis en ik hoop dat ik nooit meer verhuis!

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25
26
27
28
29

Al die moore wolken
die stil weg drijven
daar zou ik met jou
op willen liggen
en hopen dat ik
voor altijd bij jou zou blijven

februari

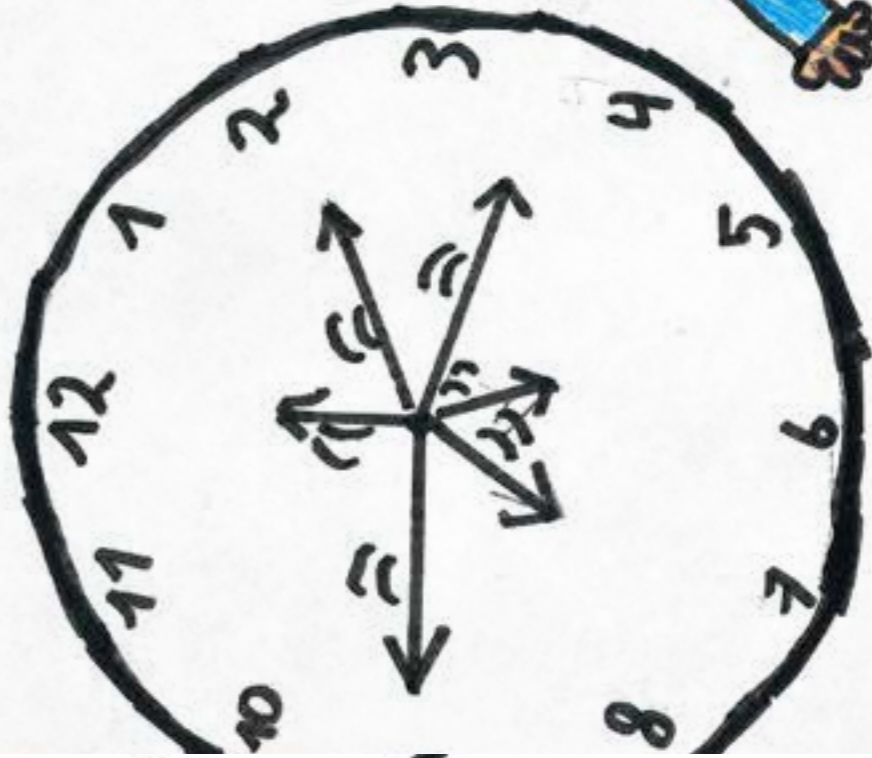
maart

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22

DE TIJD

**JE KAN HET VERLEDEN
NIET VERANDEREN
MAAR DE TOEKOMST
LIGT IN JE HANDEN
HET IS ZOALS EEN WEG
DIE LANG NIET STOPT**

23
24
25
26
27
28
29
30
31

Blaadje van een boom

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30

Ik ben een blaadje van een boom.
Ik heb een grote droom.
Ik wil het bovenste blaadje leren kennen.
Maar o wat een pech,
Ik zal er maar alvast aan wennen
dat het nooit lukken zal.

Ik ben het onderste blaadje van de boom.
Ik heb een grote droom.
Ik wil het mooiste blaadje dicht bij mij.
Maar o wat een pech.
Ik vlieg met de wind weg.

Ik ben het onderste blaadje van een boom.
Ik heb een grote droom.
Ik wil dat bovenste mooiste blaadje ontmoeten.
O wat een geluk:
de wind blaast het zomaar voor mijn voeten.

april

2DE WERELDOORLOG

1	16
2	17
3	18
4	19
5	20
6	21
7	22
8	23
9	24
10	25
11	26
12	27
13	28
14	29
15	30
	31

KNAL

DE

D-DAY

KNAL!

BOEM dat was een bom
KRAK er rondom
BOEM in de nacht van al die macht
veel gewonnen met veel moed
veel verloren met veel bloed
tranen in alle ogen
tranen in alle ogen van pijn
voor het missen dat voor altijd zal zijn
betonnen bunkers al van in de nacht
allemaal van de macht
vliegtuigen vliegen rond
einde op de grond
boten boven water
einde onderwater

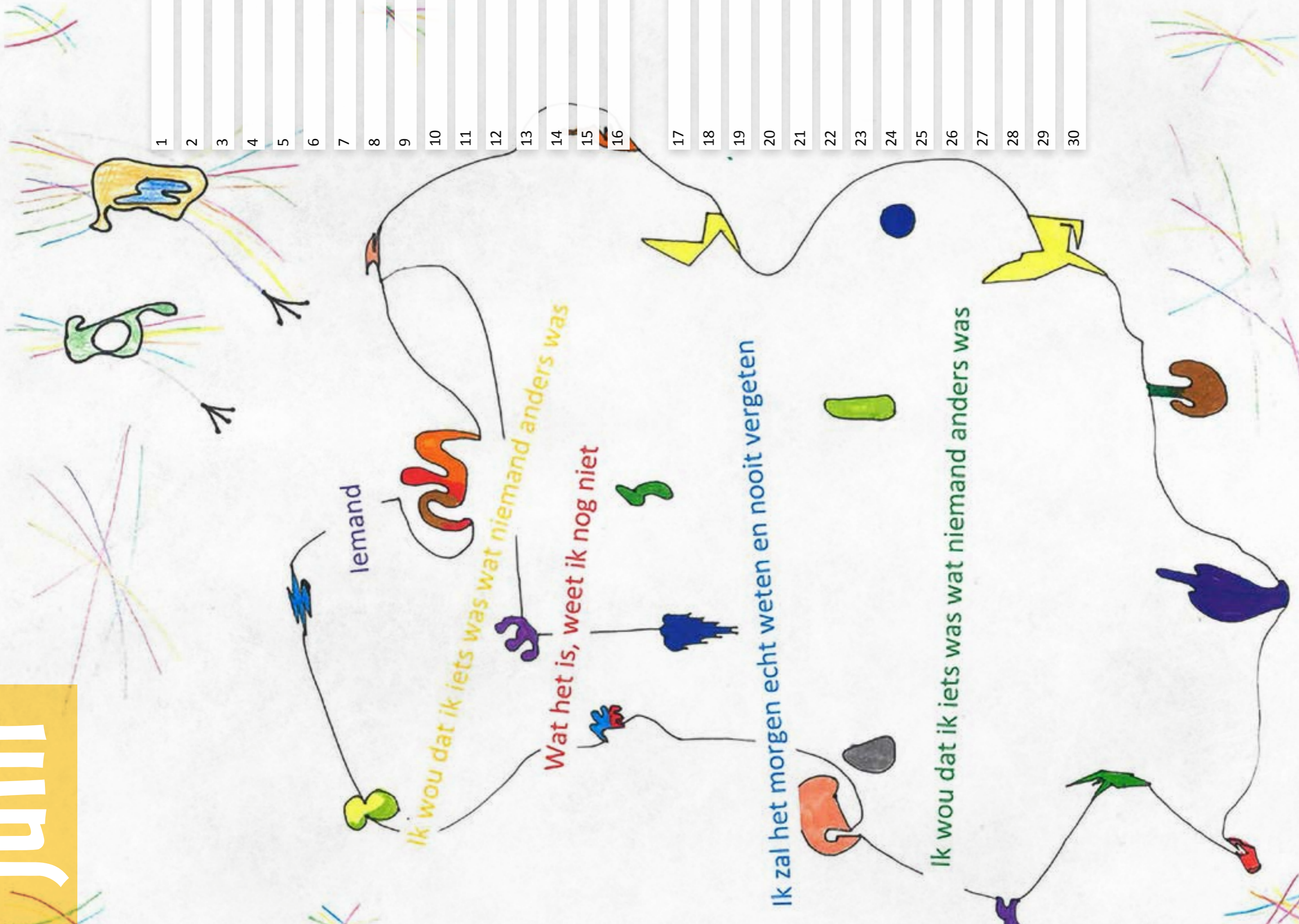
WERELD
OORLOG!

mei

juni

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30

Iemand

Ik wou dat ik iets was wat niemand anders was

Wat het is, weet ik nog niet

Ik zal het morgen echt weten en nooit vergeten

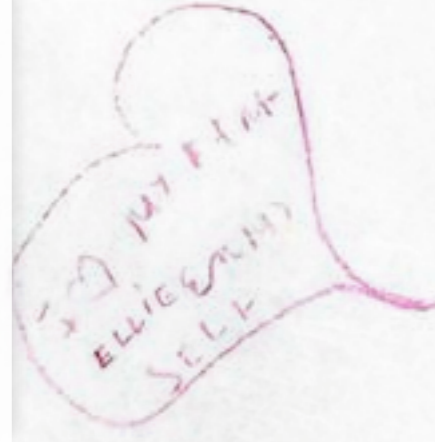
Ik wou dat ik iets was wat niemand anders was

Gezin voor altijd

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 6
- 7
- 8
- 9
- 10
- 11
- 12
- 13
- 14
- 15
- 16
- 17
- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30
- 31

Eens ik niet goed zit in mijn vel
 Dan trek ik bij mijn ouders aan de bel.
 Ik kan altijd op jullie rekenen
 ik hoop dat niemand dat ooit gaat verbreken.
 In een jaar zijn er veel weken
 Dat is een positief teken.
 maar ik hoef er niet om te smeken.
 Ouders hebben ook wel streken.

augustus

1	16
2	17
3	18
4	19
5	20
6	21
7	22
8	23
9	24
10	25
11	26
12	27
13	28
14	29
15	30
	31

Vliegende koningshamster

Ken jij die koning...
 De koning van het hamsterrijk?
 Een gelukkige en verwende hamster
 In een hamsterpaleis
 Met een zwembad
 Met een sauna
 Met veel kroonjuwelen
 En nog veel veel meer!

Op een dag was hij niet meer
 De grote hamsterheer
 Hij kreeg vleugels en was bang
 De vleugels waren heel lang
 De hamster kan nu vliegen
 Weg van het hamsterrijk
 Hij is heel blij want is nu vrij
 Hij doet nu wat hij wil
 Zonder regels, lekker

Ik ben nieuw!

?

Ik kom van ver van (Roemenia).

De taal is nieuw.

?

De mensen is zijn anders.

Verstaan zij mij?

Ze leren mij kennen.

Zonder woorden.

Vrienden die alles proberen.

Mij oprangen.

▽

Zij maken mij blij.

Ah ben ik een geheel van wij.

!!!

h h h h h h h h

1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 16 17 18 19 20 21 22 23 24 25 26 27 28 29 30

september

oktober

Legbatterijen

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

31

Ik vind legbatterijen niet oké

Ik vind het niet kunnen

Wie zou er nu zoiets willen runnen?

Wie kan er zo iets aanzien?

Ik geef het een 0 op 10!

Ik ontmoette eens een kip.

**Ze was heel hip, maar niet blij
ze stond de hele dag op een legbatterij.**

Ze had pijn in haar hart

Ze waren met veel, maar toch apart

**Ze hoopte dat ze ooit vrij scharrelen kon,
en dat zo een nieuw en mooi leven begon.**

november

Leven

Het leven is zo mysterieus.

Het leven is niet onze eigen keus.

Zoveel dieren, planten en mensen...

Zoveel levenswijzen...

Wat wil je in het leven bewijzen.

Dat er zoveel is om naar toe te reizen.

Ontdek dit leven met zijn pracht en praal

Maak je eigen mooie verhaal.

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

11

12

13

14

15

16

17

18

19

20

21

22

23

24

25

26

27

28

29

30

december

Veel vragen

Ik heb heel veel vragen

Waarom zijn er zoveel dagen?

Hoe is de oerknal ontstaan?

en waar komen de mensen vandaan?

Sterven we ooit uit?

Waarom kunnen we kijken door een ruit?

Hoe groot is het heelal?

Hoe komt het dat ik val?

Hoeveel sterren zijn er?

en waarom staan ze zo ver?

Ze zitten allemaal in mijn kop

Hou ermee op!

1	
2	
3	
4	
5	
6	
7	
8	
9	
10	
11	
12	
13	
14	
15	
16	
17	
18	
19	
20	
21	
22	
23	
24	
25	
26	
27	
28	
29	
30	
31	

Lestips gedichtenkalender

Januari
Een steen

ACTIVITEIT

1 Zelf een steen beschilderen

THEMAVELD

- 3.1 Samenleven, hoe doe je dat?

DOEL

- Humaniseren: Aanvoelen dat het belangrijk is om een 'thuis' te hebben.

TREFWOORDEN VOOR EEN GESPREK

- wonen, thuis, geborgenheid
- uniek zijn, erkenning, aanvaarding
- verdraagzaamheid
- ontdekken van talenten, blik naar de ander

ACTIVITEIT

Zelf een steen beschilderen.

Deze steen kan daarna gebruikt worden als cadeauje of voor jezelf. Talloze toepassingen en ideeetjes vind je ook op Pinterest.

Februari
Al die mooie wolken

ACTIVITEIT

2 Naar de wolken kijken

THEMAVELD

- 1.3 Identiteit: Gedachten, gevoelens en de uitdrukking ervan
- 3.1-3 Vriendschap, liefde, houden van

DOEL:

- **Autonomie:** Durven praten uit eigen ervaring over vriendschap, houden van, liefde, verliefd zijn.
- **Humaniseren:** Verschillen en overeenkomsten ontdekken in de gevoelsbeleving van zichzelf en anderen.

TREFWOORDEN VOOR EEN GESPREK:

- dromen, verliefd zijn, gevoelens, wensen, zelfkennis

ACTIVITEIT

Naar de wolken kijken.

5 minuten in stilte naar de wolken kijken.

- Daarna met de ogen dicht dromen en nadenken met wie ze op de wolken zouden willen drijven.
- Of verblazen met een rietje en nadenken met wie ze op de wolken zouden willen drijven.
- Eventueel kunnen ze de namen erbij schrijven.

Tip: Plak het papier met plakband vast aan de tafel of op een placemat, zodat deze niet per ongeluk weggeblazen wordt.

Maart
De tijd

ACTIVITEIT

3 60 secondenspel Toekomstklok

THEMAVELD

- 3.4.3 Burgerschap - Verandering en toekomst
- 5.5 Vrije tijd: Een hoopvolle kijk

DOEL

- **Moreel denken:** Nadenken over factoren die aan de basis liggen van de verschillende soorten verandering in het eigen leven.
- **Zingeving:** Eigen bewuste keuzes kunnen maken om vrije tijd te besteden.

TREFWOORDEN VOOR EEN GESPREK

- inschatten tijd, zinvolle tijdsbesteding, keuzes maken

ACTIVITEIT

60 secondenspel

Gedurende 60 seconden nadenken wat je's avonds na school qua tijd doet:

- a) Wat zou je willen doen? dromen/wensen
- b) Wat zou je kunnen doen? realistische kijk

Toekomstklok

Kloksgewijs: Tekenen of schrijven:

- Wie ben je of wat doe je? Binnen 1 maand/1 jaar/10 jaar/25 jaar?

April
Blaadje van een boom

ACTIVITEIT

4 Fén met de natuur

THEMAVELD

- 7.2 Mens en natuur

DOEL

- **Autonomie:** Inzien dat alle levensvormen op aarde onderling met elkaar verbonden zijn.
- **Verantwoordelijkheid:** Een bewuste levenshouding verwerven ten aanzien van de natuur en haar diverse levensvormen.

TREFWOORDEN VOOR EEN GESPREK

- natuur, onderlinge verbondenheid, zorg dragen voor dromen, levenskringloop, vriendschap

ACTIVITEIT

Eén met de natuur

- Schilder samen met de groep één boom in verschillende groen/bruintinten. Lijfst zo groot mogelijk. Alle kinderen krijgen elk één borstel en één kleur.
- Nadat het kunstwerk droog is, krijgen de kinderen elk 2 boomblaadjes waarop ze telkens één wens kunnen opschrijven:
  - + één voor de natuur
  - + één voor een vriendje

Februari
Al die mooie wolken

ACTIVITEIT

2 Naar de wolken kijken

THEMAVELD

- 1.3 Identiteit: Gedachten, gevoelens en de uitdrukking ervan
- 3.1-3 Vriendschap, liefde, houden van

DOEL:

- **Autonomie:** Durven praten uit eigen ervaring over vriendschap, houden van, liefde, verliefd zijn.
- **Humaniseren:** Verschillen en overeenkomsten ontdekken in de gevoelsbeleving van zichzelf en anderen.

TREFWOORDEN VOOR EEN GESPREK:

- dromen, verliefd zijn, gevoelens, wensen, zelfkennis

ACTIVITEIT

Naar de wolken kijken.

5 minuten in stilte naar de wolken kijken.

- Daarna met de ogen dicht dromen en nadenken met wie ze op de wolken zouden willen drijven.
- Of verblazen met een rietje en nadenken met wie ze op de wolken zouden willen drijven.
- Eventueel kunnen ze de namen erbij schrijven.

Tip: Plak het papier met plakband vast aan de tafel of op een placemat, zodat deze niet per ongeluk weggeblazen wordt.

Mei
2de Wereldoorlog

ACTIVITEIT

5 Oorzaak-gevolg-oplossing

THEMAVELD

- 3-4 2 Burgerschap - Vredeseducatie

DOEL:

- **Moreel denken:** Nadenken en dialogeren over een aantal aspecten van 'vrede'.
- **Engagement:** Bereid zijn op een aangename, tolerante en niet-agressieve manier met anderen om te gaan.

TREFWOORDEN VOOR EEN GESPREK

- macht, moed, pijn, oorlog, geweld, oplossing, oorzaak, gevolg.

ACTIVITEIT

Oorzaak-gevolg-oplossing???

- Op het bord onderstaande woorden schrijven: links **Boem krak** - rechts: **Oh Cool**
- Met de kinderen verschillende 'onvrede' situaties uit hun eigen leefwereld bespreken.
- **Boem krak:** situatie schetsen: oorzaak: ruzie met vriendje - gevolg: niet meer samenspelen
- **Oh Cool:** oplossing zoeken: een prentkaart geven met een leuke tekening op

Juli
Gezin voor altijd

ACTIVITEIT

7 'Knip'oog in mijn gezin

THEMAVELD

- 1.4 Identiteit: Mijn gezin, mijn familie

DOEL

- **Autonomie:** Leerlingen Kunnen verwoorden en motiveren wat een gezin en een familie voor hen betekenen of zouden kunnen betekenen.

TREFWOORDEN VOOR EEN GESPREK

- gezin, positieve/negatieve gevoelens, gewoonten, streken, plaats in je gezin

ACTIVITEIT

'Knip'oog in mijn gezin

- In een zelf getekende kring tekenen de kinderen hartjes en 'knipooogjes'. Namen van de gezinsleden worden er rond geschreven. Daarna gebeurt er een eigen reflectie (vertellen of nadenken) over wat de gezinsleden voor hen betekenen. De hartjes staan voor positieve dingen, de knipooogjes voor ondeugende of minder positieve zaken.
- Extra aandacht: Dit kan voor sommige kinderen gevoelig liggen.

Augustus
Vliegende koningshamster

ACTIVITEIT

8 Als ik kon toveren...

THEMAVELD

- 8.2 Dromen, verbeelding en fantasie
- 3.3.2 Democratie: Regels, afspraken, wetten, rechten en plichten

DOEL

- **Autonomie:** Het spanningsveld ontdekken tussen 'vrijheid' en 'regels'.

- **Humaniseren:** Leren openstaan voor de wensen, fantasieën en dromen van anderen.

TREFWOORDEN VOOR EEN GESPREK

- regels, vrij zijn, verwerend, gelukkig, wensen

ACTIVITEIT

Als ik kon toveren...

- Bespreek per twee: Welke regels vind je zelf niet leuk? Hoe zou jij die veranderen indien je kon toveren?
- Stel je voor dat alles kan... Wat dan? Wat wil jij? Wat wil je vriendje? ... Zouden jullie dit allebei leuk vinden? Of niet?

De keuze van de gedichten voor deze kalender is gebaseerd op het idee om zoveel mogelijk 'alle' themavelden aan bod te laten komen. De gekozen gedichten komen uit de inzendingen van winnaars van de jaarlijkse wedstrijd 'Het Kleine Gedicht' georganiseerd voor leerlingen NCZ van de 2de graad (hoofdzakelijk 3de leerjaar) door de werkgroep leerkrachten NCZ (VLAM). De opdracht en doelstelling voor deze wedstrijd en gedichtenposters vind je terug op de voorzijde van deze kalender.

De voorgestelde lestips/ideeën zijn kort en exemplarisch. Ze kunnen uitgebreid worden naar gelang het niveau van de groep en tijdsbesteding. Andere lesactiviteiten zijn ook mogelijk natuurlijk. De keuze werd gemaakt om een gedicht in een bepaald themaveld te kaderen. De lestips bij deze kalender kunnen worden gebruikt als aanzet, introductie, verdieping of uitwerking van een thema.

September

Ik ben nieuw!

ACTIVITEIT

9

Zonder woorden

THEMAVELD

- > 4.3 Leven in een levensbeschouwelijke diverse samenleving
- > 2.4 Recht op een waardig leven

DOEL

- > **Zingeving:** Een open en respectvolle houding ontwikkelen die harmonieus en respectvol samenleven mogelijk maakt in een multiculturele en multilevensbeschouwelijke wereld.
- > **Moreel denken:** Concrete situaties, uit de leefwereld van de kinderen i.v.m. 'recht op leven' leren analyseren en beoordelen.
- > **Humaniseren:** Oog hebben voor de psychische en fysieke noden van zichzelf en anderen.

TREFWOORDEN VOOR EEN GESPREK

- > nieuwkomer, anders zijn, kennismaking, verwelkomen, helpen

ACTIVITEIT

Zonder woorden

- > De leerlingen proberen een gesprek te voeren zonder woorden.
- > Inleving: Hoe zou jij iemand helpen uit een ander land? Wat zou jij zelf doen/vragen in een ander land?
- > Volgende situaties kunnen aan bod komen: komen spelen, huiswerk maken, boodschappen doen....

Oktober

Legbatterijen

ACTIVITEIT

10

Mensenbatterij

THEMAVELD

- > 6.2 Wat eet ik eigenlijk?

DOEL

- > **Autonomie:** Onderzoeken en nadenken over de herkomst van je eigen voedsel.
- > **Ervaren:** Welke elementen van invloed zijn voor optimale en gezonde voeding.

TREFWOORDEN VOOR EEN GESPREK

- > legbatterij, scharrelen, runnen, gezond eten, mens en dier

ACTIVITEIT

Mensenbatterij

Spel op de speelplaats (of andere grote ruimte); geef in volgorde telkens dezelfde opdrachten:

Doe alsof je spaghetti eet/doe alsof je met de bal gooit/doe alsof je een glas inschenkt en drinkt. (Dit kunnen ook andere opdrachten zijn.)

- > 1. Ga in een heel dichte groep staan (schouder aan schouder).
- > 2. Ga op 1m afstand van elkaar staan.
- > 3. Verspreid je over de hele ruimte of speelplaats.

Nabespreken ervaringen: verbanden leggen tussen gezondheid en gezond voedsel mens en dier

November

Leven

ACTIVITEIT

11

Mysterie's - Levenswens

- Een mooi verhaal

THEMAVELD

- > 6.3 Evolutie: het begin van alles, Darwin...

DOEL

- > **Autonomie:** Het 'zijn' in ruimte en tijd een plaats geven: onderzoeken waar je als mens allemaal bij hoort en wie en wat er aan vooraf zijn gegaan.
- > **Moreel denken:** Ontdekken dat ieder een eigen levensverhaal heeft met eigen en met gezamenlijke voorouders.

TREFWOORDEN VOOR EEN GESPREK

- > mysterie, levenswens, verwachtingen, ik in de wereld

ACTIVITEIT

Mysterie's

- > Heb je al antwoorden gevonden op vragen die je had en vroeger een mysterie leken?
- > Waar kom jij vandaan? Waar komt al het leven vandaan?...

Levenswens

- > Reflectievragen: Wat wens je voor jezelf? Wat wens je voor anderen?

Een mooi verhaal

- > Fantasie: Er was eens....Ik... (een fantasieverhaal verzinnen met jezelf in de hoofdrol)

December

Veel vragen

ACTIVITEIT

12

Onderzoeksvragen

THEMAVELD

- > 6.1 Op onderzoek

DOEL

- > **Autonomie:** Een onderzoeksvraag formuleren, onderzoek opzetten en uitvoeren.

TREFWOORDEN VOOR EEN GESPREK

- > vragen, antwoorden, onderzoek, wetenschap

ACTIVITEIT

Onderzoeksvragen

- > Wat zou jij graag willen weten? Waarom? Welke vraag houdt je bezig?
- > Hoe gaan we 'onder'zoeken?

De vragen kunnen eventueel samen of alleen opgezocht worden.